

19 po 100—200, 9 pa manj nego po 100 učencev, namreč realke: v Bolcanu s 87, Auspitzu z 82, Meixnerjeva privatna na Dunaji s 73, Döllova privatna ravno tam z 68, v Tarnopolu s 65, v Waidhofnu s 64, v Dornbirnu in pa Rainerjeva privatna na Dunaji s po 61, končno v Zadru z le 43 učenci.

Vsi ti podatki veljajo za pričetek letošnjega šolskega leta.



Davorin Trstenjak †

Spisal **Fr. Levec.**

I.



Iz Starega Trga pri Slovenjem Gradci nam je došla žalostna vest, da je dné 3. svečana t. l. po daljšem bolehanji v 73. letu dóbe svoje izdihnil plemenito dušo svojo starina slovenskih pisateljev, dični Davorin Trstenjak, župnik Starotrški.

Davorin je bil čestit mož, kateri je vse svoje dolgo življenje posvetil znanosti in domovini; kateri je v cerkvi vselej vestno učil preprosti národ večnih resnic in v šoli navduševal tega preprostega národa sinove za vzvišene ideale; kateri je dolгих 52 let z gorečo besedo in spretnim peresom uspešno in sadunosno deloval v slovenskem slovstvu; kateri se je vedno nahajal v čestiti družbi naših prvih so-trudnikov za slovenskega národa prosveto in za slovenske literature razcvit, vselej od svoje prve mladosti do sive svoje starosti nam mlajšim vzvišen vzgled neutrudne delavnosti in jeklene značajnosti.¹⁾

Davorin Trstenjak! Kdo ga ne pozna? Star znanec, ljub znanec, drag prijatelj je vsakemu. kdor z nekoliko paznim očesom čita naše knjige in časopise. Povsod ga srečavaš v slovenskem slovstvu in že dolgo ga srečavaš, najbrž, odkar si čitati pričel. Zdaj te

¹⁾ Mutatis mutandis ponatiskujem tukaj članek, katerega sem ob štiridesetletnici Trstenjakovi priobčil leta 1878. v »Slovenskem Narodu« (št. 258 in 259.) Priobčujem ga prvič zató, ker se ta članek opira na ustne in pismene podatke Trstenjaka samega, in drugič zató, ker so iz njega doslej zajemali vsi, ki so od leta 1878. sém pisali o Trstenjaku. Mislim zatorej, da zasluži, da se otme iz pozabnosti političnega lista. Pis.

pozdravlja ter ti imenuje svoje pravo ime; zdaj si obraz nekoliko zakrije, klobuk nekoliko niže na čelo potisne, da ne veš prav, je li tvoj znanec ali ne, vender, če ga natančneje ogledaš — kmalu se ti po kaže pošteno lice vrlega našega Davorina.

Zdaj ti razlaga skrivnosti taram-balte-sekire ter dokazuje, da Skiti niso bili nikdar Slovani; zdaj ti zopet opisuje našo Torklo in Bog si ga védi, kakšno boginjo še, in te uči, da smo že pred dve tisoč leti bivali na naši zemlji, katera »zdaj grob ima komaj za nas«; tukaj ti pripoveduje veselo vrbovsko smešnico, ondu priobčava zanimiv životopis slavnega rojaka; tukaj zapôje pošteno slovensko pesem, ondu zagrmí z ostro pridigo; tukaj biča v hudi satiri naše filistre, ondu v uvodnem članku kliče k delu in spravi; tukaj ti ljubó in mično sanjari, ondu ti korenito razglablja čudovite skrivnosti našega jezika. Skratka: povsod ga nahajaš, vsak dan ga srečavaš, vsak dan, pravim, in povsod: v Bleiweisovih »Novicah«, v Janežičevem »Glasniku«, v »Slovenskem Narodu«, v Einspielerjevem in Klunovem »Slovinci«, v Pajkovi »Zori« in v goriški »Soči«, v »Slovenskem Prijatelju« in »Slovenskem Gospodarju«, v Slomškovih »Drobtinicah«, v Sketovem »Kresi« in v Matiških knjigah itd. itd. Zdaj ti piše slovensko, zdaj hrvaško, zdaj nemško, kakor se mu ravno poljubi, a vedno poln navdušenja za slovanstvo, poln ljubezni za národ slovenski!

Dà, ljubezen, goreča ljubezen do preprostega národa in sveta ljubezen do znanosti je ves čas njegovega življenja vodila našega Trstenjaka, da je v veselih in žalostnih urah neprestano delal, učil, pisal, navduševal, žrtvoval in trudil se, akoravno je vedel, da mu takó neznamen narod, kakor je naš, njegovega dela in truda nikdar ne bode povrnil, in da ga tisti čas takó malo zaveden národ, kakor je bil naš, nikdar ne bode odškodoval za njegove žrtve in napore. Zadovoljen je bil samó s tem, da je znanosti koristil, da je tu in tam koga izmed nas oveselil, tu in tam kakšen talent vzbudil. Spodobi se, da se tudi mi, katere so njegovi spisi tolikrat zanimali in učili, ob novem grobu njegovem ogledamo, kakó je živel, kakó delal in koliko je storil naš čestiti pokojnik za srečo, omiko in blagost svojega dragega mu národa.

II.

Porojen je bil Davorin Trstenjak dné 8. listopada l. 1817. v Kraljevcih, v vasi fare sv. Jurija na Ščavnici, na slovenskem Štajerskem, sin preprostih, a jako poštenih kmetskih roditeljev. Leta 1825. začel je hoditi v ljudsko šolo pri sv. Juriji, ki je bila tisti čas popolnoma nemški osnovana; samó čestiti katehet Martin Vršič, ki je

spisal tudi dve slovenski molitveni knjigi v Dajnkovem črkopisu, učil je otroke krščanskega nauka v slovenskem jeziku.

Jeseni leta 1827. pošljejo roditelji našega Davorina v mestno šolo rádigojinsko, kjer je katehetoval znani slovenski slovničar in pisatelj Peter Dajnko, ki je pa v šoli slovenske otroke mučil z nemškim katekizmom. Listopada meseca leta 1829. prišel je Trstenjak v tretji razred okrožne glavne šole mariborske, in to dovršivši, bil je listopada meseca leta 1830. vzprejet v ondotni gimnazij. V prvih štirih razredih mu je bil učitelj obče spoštovani profesor Jurij Mally, znani nemški pisatelj modroslovskih in prirodoslovskih spisov, ki je v živem in bistrournem dečku vzbudil veselje do zgodovine. V humanitatnih razredih (v 5. in 6. šoli) učiteljeval mu je po notranjih avstrijskih deželah dobro znani profesor dr. Rudolf Gustav Puff, čislani nemški pesnik, novelist in spisovalec različnih zgodovinskih monografij. Šestošolec Trstenjak je učil svojega profesorja slovenskega, a profesor Puff svojega učenca Trstenjaka italijanskega jezika.

Že na gimnaziji je slovel Trstenjak za najboljšega znalca slovenskega jezika, kateri se tisti čas sevéda v šoli ni učil, ali Trstenjak je pridno studiral Dajnko in Murkovo slovnico ter poleg tega čital »Kranjsko Čebelico« in Volkmerjeve pesmi in fabule. Zaradi njegove izvedenosti v domačem jeziku, naprosilo ga je več uradnikov mariborskih, da jim je razlagal slovenščino. Nemški pesniki so mu vzbudili veselje do poezije, in gimnazijalec Trstenjak je poskušal večkrat v slovenskem jeziku zlagati izvirne pesmi; nekoliko jih je poslovenil tudi iz Matthissona in Schillerja. Te pesmi so bile, to se vé, samó mladostne poskušnje, vendar so jih sošolci radi čitali, ž njimi si ogrevali srce ter si krepili ljubezen do slovenskega jezika.

Meseca vinotoka l. 1836. šel je Trstenjak na vseučilišče v Gradec, kjer je našel stare znance in prijatelje iz Maribora, n. pr. jurista Miklošiča, Stanka Vraza in bogoslovca Cafa. Poleg šolskih predmetov se je učil pridno s Stankom Vrazom in Cafom slovanskim jezikom. Leta 1837. spisal je dramo »Nevesta z otoka Cyprus«, a leta 1839., ko se je preselil v Zagreb, konfiscirali so mu na štajersko-hrvaški meji carinski uradniki rokopis te drame, in vsi poznejši potje, priti zopet do njega, bili so brez uspeha.

Leta 1838. vzame dr. J. Polsterer, profesor modroslovja na graškem vseučilišči, Trstenjaka v svojo hišo, da mu je na glas čital knjige. Profesor Polsterer je prevzel tisto leto tudi uredništvo uradnega lista »Grazer Zeitung« in priloge ji »Der Aufmerksame«, a ker je bil sam bolehen, pomagal mu je Trstenjak uredovati oba lista.

To priliko je porabil Trstenjak, da je leta 1838. v novinah »Der Aufmerksame« priobčil več »ilirskih« in slovenskih, večinoma slavnostnih pesmij, o gôdu cesarja Ferdinanda, nadvojvode Ivana, dež. glavarja grofa Ignacija Attemsa, grofa Wickenburga in druge.

Več Trstenjakovih slovenskih pesmij je ponemčil njegov prijatelj in sošolec, Slovenec Matevž Vehovar, ki je bil v nemščini posebno izurjen, da je izdal tudi zvezek nemških pesmij ter je že pred več leti umrl na Dunaji profesor trgovinske akademije. Te ponemčene Trstenjakove pesmi je razglašal Vehovar največ v listu »Der Aufmerksame«, v »Carnioliji« (»Montenegrinerlied«) in v »Croaciji«, s pristavkom »Aus dem Illyrischen des Davorin«. Takrat v Gradci živeči nemški pesnik Friderik baron Wendt je ponemčil več Trstenjakovih pesmij ter jih priobčil v praških leposlovnih novinah »Ost und West«. Po Trstenjakovi obširni slovenski baladi »Ribič«, zložil je Vehovar daljšo povest, katera je tudi v časopisu »Der Aufmerksame« natisnjena.

V profesorja Polstererja hiši se je bil seznanil Trstenjak z nemškimi pesniki Anastazijem Grünom, Hijacintom pl. Schulheimom in z izvrstnim lirikom in kranjskim rojakom Vincencijem Zusnerjem (Škofje-Ločanom), kateri so vsi dobrodejno vplivali na slovstveno in estetično izobraženje za vse lepo in dobro takó dovzetnega mladega Slovenca.

Leta 1838. prinesla je Gajeva »Danica ilirska« več Trstenjakovih erotičnih pesmij pod naslovom »Leljinke«. Trstenjak je pisal tedaj samó v srbsko-hrvaškem, ali — kakor so ga takrat imenovali — »ilirskem« jeziku, in še poznejša leta je imel Trstenjak iz tistih časov jako bogato pesemsko zbirko v rokopisu shranjeno. Leta 1838. potoval je s Stankom Vrazom po Slovenskem in je nabiral ž njim slovenskih národnih pesmij. — Leta 1839. jeseni preseli se Trstenjak v blaženo stolico tedanjega ilirskega gibanja, v Zagreb, da bi tukaj dovršil svoje modroslovske studije. Tukaj je živel v prijetnem prijateljskem znanstvu z dr. Gajem, s poznejšim banom Ivanom Mažuraničem in njega bratom Antonom, z Babukičem, dr. Demetrom, Rakovcem, Vukotinovičem in z mnogimi drugimi hrvaškimi pesniki in pisatelji. Pridno je sodeloval pri »Ilirski Danici«, vender so njegovi spisi v teh novinah zvečine brez imena natisnjeni, ker tedanje madjaronsko ravnateljstvo je pisano gledalo dijake, ki so se navduševali in delali za idejo ilirizma. Ono leto je prevajal tudi pridno na dr. Demetra prošnjo igre za hrvaško gledališče, časih po dva, po tri prizore, časih po ves akt, kakor je bilo ravno treba, samó da je bil

vedno repertoire oskrben. Veliko pozornost v ónem času je vzbudila pesem, ki jo je bil Trstenjak zložil o gódu svojega profesorja Step. Moysesa, pozneje škofa v banski Bistrici, slavnega slovaškega domoljuba.

Leta 1840. stopil je Trstenjak v bogoslovje v Gradci. Do sedaj je pisal največ »ilirski«, a od sedaj se je spet poprijel slovenskega jezika. Med slovenskimi bogoslovci je osnoval literarno društvo »Bibliotheca slovenica«, vadal se je ž njimi v slovenskih pridigah; poleg tega je pisal nemški naznanila o slovenskih knjigah v »Stiriji«, ter zlagal novele za cerkovne novine »der katholische Wahrheitsfreund«. Pod imenom »Vlastelin Kralovski« je pisal v dalmatinski »Zori«, priporočal Dalmatincem gajico ter imel s popom Ivičevičem polemiko o dalmatinskem črkopisu.

Leta 1842. dal je na svetlo prve »šmárnice« (»Mesec Marije«), poslovenjene iz francoščine. V novinah »Steiermärkische Zeitschrift« priobčil je v tem času zanimiv spis »über das geistige und poetische Leben der Winden in Steiermark«, a Kopitar, kateremu je bil rokopis v cenzuro poslan, jako ga je popačil in celó več zgodovinskih nemških spisov zatrl, ker ni bil tistega mnjenja, nego Trstenjak, ki je trdil, da so Slovani prvotni prebivalci v Noriku in Panoniji. Znano je, da pravda o tej stvári še ni dognana, ter zadnje čase, posebno odkar slavni Mommsen izdaje znani »Corpus inscriptionum«, dobil je Trstenjak za svojo misel spet več veljavnih prič, kajti Mommsen je n. pr. objavil stare rimske nadpise, v katerih se med drugim nahajajo — staroslovenski aoristi!

Leta 1844. bil je Trstenjak za duhovnika posvečen in za kapelana v Slivnico pri Mariboru poslan. Blizu njega v Frajhamu mu je živel prijatelj Oroslav Caf. Ta je Trstenjaka navdušil za primerjajoče jezikoslovje. Skupaj sta se učila sanskritu, zendu in gotskemu jeziku. Zategadelj od leta 1844. do 1848. ne nahajamo nič Trstenjakovih spisov po novinah. Mož se je ves ta čas pridno učil jezikoslovju, čital je stare klasike, studiral domačo zgodovino ter zbiral gradivo za svoje poznejše zgodovinske in mitologiške preiskave. A burno politično življenje leta 1848. odvrnilo je tudi Trstenjaka od njegovih tihih studij. Spet je pričel pridno v novine dopisavati, ali zdaj največ politične stvari. V Cigaletovo »Slovenijo« in v Prausovo »Südslavische Zeitung« je pošiljal članke in dopise pod šifro E. — Zangova »Presse«, takrat v nam Slovanom prijaznem zmislu uredovana, prinašala je pod šifro r. temeljite dopise »aus Untersteier«; ravno takó takisto praška »Union«, in spisi o slovenstvu v Jordanovih »Jahrbücher« so tudi Trstenjakovi.

Leta 1850. bil je Trstenjak imenovan začasnim gimnazijalnim učiteljem v Mariboru, kjer je do leta 1861. učil verouk, slovenski jezik, zgodovino in geografijo.

S preselitvijo v Maribor se pričinja nova doba v slovstvenem delovanju Trstenjakovem; kajti do leta 1850 je pisal zvečine »ilirski« in nemški, le malo slovenski, a sedaj je zastavil peró, in s čudovito delavnostjo, pridnostjo in vztrajnostjo je začel pisati samó slovenski, takó, da je bil glavni podpornik in sodelovalec vsem slovenskim mnogoštevilnim novinam, ki so izhajale od leta 1850. dalje.

V »Novicah« oglasil se je Trstenjak prvič leta 1846., oziroma 1852. ter bil jim je zvest prijatelj celih devetindvajset let. Število njegovih starinoslovskih, zgodovinskih in bajeslovnih sestavkov v tem časopisu je — legijon! Namera vsem tem brezštevilnim spisom bila je ta: dokazati in svet prepričati, da so že pred Kristom med Adrijo in Karpati stanovali Slovani.

»Od prvega tukaj
Prebiva moj rod,
Če vé kdo za druŕga,
Naj reče, od kod?«

Res, da so ti spisi časih nedostatni, toda Trstenjak je bil v tej stroki samouk, prvi naseljenec sredi neskončnega gozda, ki goščavo krči in črta, da potomci pridejo do svetlobe, in če družega ne, to za slugo si je pridobil vrli mož, da bodo njegove preiskave poznejšim, bistrournejšim jezikoslovcem služile v podlago, na kateri bodo dalje zidali. Gradivo za te zanimive spise je nabiral Trstenjak tedaj, ko je učiteljeval v Mariboru. Vsako leto o počitkih je potoval po pokrajinah nekdanjega Norika in stare Panonije ter je zbiral nadpise in risal podobe iz rimskih časov. Spremljal ga je navadno kdo izmed njegovih učencev, ki je znal dobro risati. Gotovo je na takih potovanjih mnogo novcev potrosil, a nabral si je tudi bogato zbirko rimskih starin, takó da znani zgodovinarji in starinoslovci, kakor n. pr. Mommsen, Conze in drugi, so večkrat pri Trstenjaku iskali sveta in pojasnila, in da so mu pridno dopisavali slavni učenjaki od vseh strani.

Pod izmišljenim imenom »Vicko Dragan« in »Vitomar« odprl je Trstenjak v »Novicah« prvi pot povestim in humoreskam. Njegove humoreske in šaljive povesti, katerih se mnogo v »Novicah« nahaja, bile bi še dandenes jako prijetno berilo, ako bi v posebni zbirki prišle na svetlo. Njegov potopis: »Iz potne bisage. Prijazni dopisi do strica Brcka Dragana v Vrbovcu« (1859) je jako duhovit in dovtipen, in njegova novela »Slovenski Leander«, natisnjena isto

leto v »Novicah« pod šifro §§. je gotovo jedna najlepših slovenskih povestij. Zdi se mi, kakor bi se bil Bleiweis do Trstenjakovih časov branil v »Novicah« prinašati humoreske in povesti, v katerih se govori o — ljubezni (to se vé, da jako poštene in nedolžni), in stoprav tedaj, ko je Trstenjak, duhovnik, začel novele pisati, dale so »Novice« tudi drugim pisateljem nekoliko več duška. I tukaj je bil Trstenjak »promachos«.

V Bleiweisovem »Koledarčku«, ki je zdaj znanejši in razširjenjši v novi izdavi »Zlatih klasov«, objavil je Trstenjak novelo iz življenja slavnega umetnika Ticijana pod naslovom »Slikar« ter opisal življenje svojega dragega prijatelja, ilirskega pesnika in štajerskega Slovenca Stanka Vraza.

Janežičevemu »Slovenskemu Glasniku« bil je Trstenjak ves čas priden podpornik, kakor že poprej tudi njegovi »Slovenski Bčeli«. Kakor v »Novicah« zgodovinske in starinoslovske, takó je priobčeval v »Glasniku« bajeslovne, iz slovenskih prislovic, pesmij, običajev posnete preiskave in jezikoslovne črtice; pošiljal mu je dopise, humoreske (Vicko Dragan) ter napósled prav s studentovskim humorjem leta 1867. spisal zánj prijetno povest »Kelmorajn«. Iz tega časa, ko je bil Trstenjak gimnazijalni profesor v Mariboru, nahaja se več njegovih znansstvenih nemških spisov v »Mittheilungen des historischen Vereins für Krain« in v enakem časopisu koroškega zgodovinskega društva, in poleg vsega tega tudi mariborske gimnazije programa ni pozabil. V Slomškovih »Drobtinicah« razglasil je životopis prvega slovenskega lazarista, svojega učenega prijatelja Janeza Klajžarja, v Costovem »Vodníkovem spomeníku« povest: »Ljudevit, kralj hrvatski«, v »Zlatem veku« zgodovinsko črtico o Metodovi stolici. Celó »Slovenski Prijatelj« je prinesel več njegovih pridig s podpisom M. T., vendar so nekatere pod to šifro tudi M. Torkarjeve.

Leta 1861. dobil je Trstenjak faro sv. Jurija ob južni železnici, kjer je pastiroval 7 let in pol. S to faro je združena velika kmetija in človek se mora kar čuditi, odkod je Trstenjak, zdaj velike fare župnik in obširne kmetije poljedelec, jemal čas, da je poleg vseh teh opravil neprestano pisal za »Novice«, »Glasnik«, za Einspielerjevega »Slovenca« (»Dalibor«), posebno še za »Letopis Slovenske Matice« in za vse druge slovenske novine. Zlasti ko so štajerski rodoljubi osnovali »Slovenski Narod«, odprl si je Trstenjak novo polje svoji neumorni delavnosti. Poleg brezštevilnih dopisov, pisal je za ta list lépo vrsto uvodnih člankov s podpisom »Juste milieu« ali »od Voglajne«, a pod izmišljenim grškim imenom »Epicharmos« priobčil je lépo število feuilletonov, ki so z zdravim humorjem in prijetno satiro šibali

hibe naših političnih »velikanov« ter opisavali smešne strani našega javnega življenja.

Leta 1868. preselil se je na faro sv. Martina na Pónikvi. Tudi tukaj so ga trla neprijetna bremena znanstveno omikanemu človeku ne vselej prijajočega kmetijstva; toda zdi se mi, kakor bi bilo Trstenjaku s starostjo in z delom njegovega poklica raslo tudi veselje do literarnega delovanja. Poleg mnogoštevilnih dopisov o političnih stvaréh v »Novice«, »Slovenski Narod«, »Vaterland« in »Politik«, osnoval si je zdaj še svoj časopis — »Zoro«, katero je tri leta sam uredoval in z raznimi povestimi, jako zanimivimi životopisi slovenskih pisateljev in umetnikov, in s kulturnozgodovinskimi črticami oskrboval; ali ker mu tudi »Zora« ni zadoščala, združil je ž njo še znanstveno prilogo »Vestnik«. V oba lista je pisal pod svojim pravim imenom in pod različnimi šiframi.

Leta 1874. pričel je novo delo, raziskavanje venetščine. Sad njegovih studij priobčen je v štirih debelih zvezkih Matičinega »Letopisa«. Kakor že prej starinoslovsko delo »Triglav«, dal je leta 1878. na svetlo jezikoslovno knjigo »Slovanščina v romanščini«, v kateri razlaga óne romanske, iz slovanščine vzete besede, katerih profesor dr. Diez, osnovelec romanskemu jezikoslovju, ni mogel razložiti. O teh njegovih delih je rekel slavni slavist profesor Jagič učenemu Slovencu, ki ga je vprašal, kaj meni on o Trstenjakovih jezikoslovnih spisih: »Jaz svetujem g. Trstenjaku, da mózeg svojih raziskavanj v nemškem jeziku priobči ter jih pošlje profesorju Ascoliju v pretres. Kdo drugi bi težko mogel o njih sodbo izreči.« Ascoli, porojen Goričan, je namreč najslavnejši sedanji italijanski jezikoslovec in profesor v Milanu.

Omeniti hočem še, da hrani ljubljanska čitalnica Trstenjakovo melodramatiško pesem »Vodnik«, katera se je v Kranji in Ljubljani predstavljala; da je zložil opero »Lada«, katero ima že več let dr. B. Ipavec v rokah, in da sta brata Ipavca uglasbila več njegovih pesmij, izmed katerih je óna: »Tam za góro zvezda sveti« že skoro popolnoma národna pesem. Leta 1875. in 1876. priobčil je v »Slov. Narodu« več preimenitnih, v slovensko slovstveno zgodovino sezajočih spominov iz svojega literarnega življenja. Vsak, kdor se briga za našega slovstva zgodovino, jako mora obžalovati, da Trstenjak, ki je v dolgem svojem življenji prišel v dotiko skoraj z vsemi slovenskimi pisatelji zadnjih 50 let; ki je iz samovida in iz svoje izkušnje poznal vse naše literarno življenje od Prešérnovih časov do sedaj; ki je imel izvrsten spomin in izreden talent, človeka spoznati, in ga z malimi potezami opisati, teh spominov ni nadaljeval. A že iz teh, kar jih je priobčil, vsak lahko

vidi, koliko gradiva bi bil Trstenjak lahko pripravil bodočemu literarnemu zgodovinarju slovenskemu.

Iz njegovega življenja bi bilo še dodati, da se je leta 1879. preselil za župnika v Stari Trg pri Slovenjem Gradci. Dasi bolehen in večkrat slabovoljen zaradi velikih skrbij in nadležnostij, katere mu je napravljala velika ekonomija, vendar ni opustil svojega literarnega delovanja.

Leta 1880. osnoval je s prof. dr. Krekom in prof. dr. Sketom v Celovci mesečnik »Kres«, kateremu je bil ves čas njegovega izhajanja glavni sotrudnik. Nekaj ondudaj priobčenih spisov je dal leta 1884. v posebni knjižici na svetlo z naslovom »Werian d e G r a z. Zgodovinsko-rodoslovna razprava.« — Zadnji njegov večji spis slove »Pannonica — Spomeniški listi. Svojim prijateljem ostavil Davorin Trstenjak (1887).¹⁾

Vrhu tega je bil Trstenjak tudi ustanovitelj »Slovenskemu pisateljskemu podpornemu društvu«, kakor je sploh značilno za tega vrlega moža, da je dijake in mlade pisatelje z dobrimi sveti in nauki kakor tudi z gmotnimi pomočki velikodušno podpiral.

Za zasluge, pridobljene v vojaški bólnici na Ptujem, poslalil ga je presvetli cesar z zlatim zaslužnim križcem in škof Slomšek ga je leta 1859. imenoval knezoškofijskim duhovnim svetovalcem, »Matica Slovenska« pa ga je leta 1878. izvolila častnim svojim društvenikom.

Žal mi je, da ne morem vsaj po vrhu, kakor njegovo literarno življenje, opisati tudi njegovega delovanja v cerkvi in šoli in na političnem bojišču. Vem, da niti Trstenjaka-pisatelja nisem takó opisal in ocenil, kakor zasluži, ali že iz teh velikih potez, s katerimi sem ga narisal, videl bode dragi čitatelj, da je Trstenjak delal v premozihi literarnih strokah: v poeziji in novinarstvu, v starinoslovji in v zgodovini; povsod se bode literarna zgodovina spominjala Trstenjaka med prvimi pisatelji slovenskimi. In četudi on, samouk, ki je živel daleč od velike biblijoteke in je moral drage knjige kupovati za drage novce, v znanstvenih stvareh ni vselej pogodil pravega, in četudi ostali spisi njegovi v obliki niso vselej dovršeni, postavil si je ž njimi vendar spomenik »aere perennius« ter storil je za svoj národ več, nego vsakdo izmed nas. Po vsi slovenski zemlji slavljen, spoštovan in čestit starina — slovenskih domoljubov in pisateljev veteran — legel je zdaj 73letni mož utrujen k večnemu počitku. R. I. P.

¹⁾ Jako natančen spisek vseh Trstenjakovih, po raznih časopisih raztresenih razprav je priobčil g. A. Fékonja leta 1887. v svoji knjižici »Davorin Trstenjak, slovenski pisatelj«, na katero opozarjamo bralce svoje. Ured.

